

Franko MIROŠEVIĆ

Ivan Tvrdeić-Mrša:
Zadrugarstvo civilizacijska stečevina, Čara:
KUD Petar Crnomir, 2024.

Nakladnik djela je KUD Petar Crnomir - Čara, a recenzent i urednik akademik Arsen Bačić. Lekturu je potpisala Elizabeta Sonjara Gaber, dok je grafičku pripremu i tisak obavila Dalmacija papir Split. Djelo ima 196 stranica.

Knjiga Ivana Tvrdeića-Mrše ima 8 dijelova i to: 1. Povijest zadrugarstva i zadruga kroz stoljeća s osvrtom na otok Korčulu (uvod), 2. Zadrugarstvo i zadruga na otoku Korčuli, 3. Zadrugarstvo i zadruga kao civilizacijska stečevina u funkciji opstojnosti razvoja vinogradarstva i vinarstva otoka Korčule, jučer i danas, 4. Povijesni tijek, utemeljenje poljoprivredne zadruge „Jedinstvo“, njezina uloga u općem razvoju, posebice vinogradarstva i vinarstva Smokvice, 5. Povijesni osvrt, formiranje Poljoprivredne zadruge Pošip - Čara, uloga zadruge u razvoju vinogradarstva i vinarstva Čare, 6. U potrazi za izgubljenom zaštitom pošipa, 7. Budućnost zadrugarstva na Korčuli i u Hrvatskoj u odnosu na zadrugarstvo i infrastrukturu u Europi, 8. Zaključna razmatranja.

Osim navedenog knjiga ima i 15 dodatnih priloga i to: Jordana Ljubenkova „Blagostanje zajedništva“, prof.dr.sc. Nikole Miroševića „Duhovni identitet u kulturi zadrugarstva“, Nikole Biliša „Razvoj zadrugarstva na istočnom dijelu otoka Korčule s posebnim osvrtom na Žrnovo i Pupnat“, Tonka Barčota „Zadrugarstvo Vele Luke - skica povijesnog pregleda“, Lovre Botice „O Račišću i njegovu zadrugarstvu“, Frana Miline „Zadrugarstvo i poduzetništvo u Lumbardi od krize 1929. do danas“, Luke Lausa-Sirka „Djetinjstvo u Čari uz mirise loze, vina, masline i ulja“, Tonka Barčota i Darija Tvrdeića „Pupnat, u njedrima mu zemlja“, tri teksta Želimira Bašića „Braća Crnomiri, hrabri

vinogradari i vinari, prvo sjeme obiteljske zadruge“, „Obradiva zemlja na lumbardskoj pšefizmi, prvi pisani spomen vinogradarstva“ i „Korčulanski statut iz 1214. godine, najstariji pravni kodeks o lozi i vinu“, Ivana Tvrdeića-Mrše „Izgradnja vinarije u Čari - spisak dnevnica po odluci referendum“, Milana Lausa „Podrum u Čari“, Arsena Ivaniševića „Osvrt i sjećanje na početak i razvoj zdravstvene službe u mjestima Smokvici i Čari na otoku Korčuli“, Marka Margaritonija „Počeci turizma u Smokvici i Brni do kraja 1960. godine“ te Ivana Tvrdeića-Mrše „Znamenite knjige i izreke o lozi i vinu“. Ovi prilozi proširuju spoznaje za područje čitavog otoka Korčule, od Lumbarde do Vele Luke. No, nisu ujednačeni, jedni obrađuju razvoj zadrugarstva i zadruga u cjelini, drugi obrađuju tek pojedine, nabačene teme, više impresionističke nego li konkretne. Za izdvojiti je Barčotov tekst o zadrugarstvu Vele Luke, i onaj o Pupnatu (u suautorstvu s Tvrdeićem), Botičin o Račišću i Bilišev o Žrnovu.

Na kraju knjige je priložen životopis autora, recenzija akademika Arsena Bačića, zahvala autora, kao i popis pokrovitelja i onih koji su pomogli objavljivanje monografije. Tekst slijedi veliki broj fotografija koje prate i osvježuju tekst.

Riječ je o vrlo informativnom i zanimljivom štivu koje predstavlja nezaobilazni, a dosad neostvareni, historiografski doprinos poznavanju i razumijevanju zadrugarstva na području otoka Korčule, ali i šireg područja Dalmacije i Hrvatske. Autor je smišljenim metodološkim postupkom, savršeno poznajući problematiku zadrugarstva, napisao ovu monografiju na temelju brojne izvorne dokumentacije. Sadržaj je dan opširno i kritički, a zaključci su nedvosmisleni i neoborivi. Prvi put se cjelovito obrađuje prošlost zadrugarstva, u prvom redu povijest proizvodnje vina i vinarstva, na otoku Korčuli u razdoblju od IV. stoljeća prije nove ere do naših dana. U monografiji se na više mjesta spominje pšefizma pronađena na području Lumbarde i Statut autonomnih komuna donesen u gradu Korčuli 1214. godine. Oba dokumenta dokazuju da je vinogradarstvo i vinarstvo na otoku Korčuli prisutno od davnine. Ž. Bašić konstatira da taj Statut regulira odnose za lozu i vino te da je uopće jedan od najstarijih pravnih kodeksa za to područje. No, knjiga je

isto tako okrenuta prema sadašnjosti i budućnosti, u kojoj Tvrdeić vidi važnu ulogu zadrugarstva. Na više mjesta je autor kritičan prema postojećem stanju zadrugarstva.

S tim u svezi, potrebno je spomenuti misli akademika Arsena Bačića. U svojoj recenziji objavljenoj u knjizi istaknuo je „zadružne“ vrijednosti samopomoći, samoodgovornosti, demokracije, jednakosti i solidarnosti, odnosno nastojanje da se vrednote i principi koji iz njih emaniraju – a riječ je o smjernicama prema kojima se zadruge identificiraju i ostvaruju, postavljaju svoje vrijednosti u praksi (dobrovoljno i otvoreno članstvo, demokratska kontrola članova, gospodarstvo sudjelovanje članova, autonomija i neovisnost, obrazovanje, obuka informiranje, suradnja među zadrugarima, briga za zajednicu) osnaže i traju kao inspiracija i za širu zajednicu.